

НАУКОВИЙ ВИСНОВОК

ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО СТАТТІ 94 ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ” ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНИХ УМОВ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ» (РЕЄСТР. № 6506-2 ВІД 11.01.2022)

Автор. кол.: Бугайчук К. Л., Федосова О. В., Звірянський Г. В., Галкіна О. М.,
Кейдалюк В. О., Абламська В. В., Сиромятнікова М. В., Прібиткова Н. О.,
Шатрава С. О., Джафарова О. В., Денищук Д. Є., Погорілець О. В.

Основним завданням Законопроєкту № 6506-2 є забезпечення гідних умов оплати праці поліцейських з метою залучення до кадрового складу поліції кваліфікованого персоналу, забезпечення мотивації до роботи та належної компенсації за фізичні та інтелектуальні затрати працівників поліції. Прийняття Законопроєкту № 6506-2 та його реалізація, як зазначається в пояснювальній записці до нього, створить належні передумови для виконання Національною поліцією України функцій та завдань, покладених на цей орган законом.

В обґрунтування необхідності прийняття Законопроєкту № 6506-2 автори наголошують, що низький рівень заробітної плати примушує поліцейських влаштовувати акції протестного характеру для привернення уваги до вказаної проблеми. Так, петиція №22/126732-еп «Підвищення заробітної плати працівникам національної поліції!» станом на 7 січня 2021 року набрала 26 840 голосів із 25 000 необхідних.

Система оплати праці, визначена ст. 94 Закону України «Про Національну поліцію», є доволі ускладненою, містить значну кількість змінних непостійних складових, що не сприяє прозорості, прогнозованості та справедливості під час розрахунку місячного грошового забезпечення поліцейського. Як наслідок, існує об'єктивна потреба в перегляді системи оплати праці поліцейських.

Також у Законопроєкті № 6506-2 пропонується закріпити правило, згідно з яким найбільший розмір посадового окладу в схемі посадових окладів поліцейських становить не більше семи розмірів найменшого посадового окладу в схемі посадових окладів поліцейських. Необхідність у впровадженні цієї норми пов'язана з тим, що за чинною схемою посадових окладів (Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 988) розмір найвищого посадового окладу (Голова Національної поліції – 40 000 грн) у 23,5 раза більший за розмір найменшого посадового окладу (помічник чергового коменданта, поліцейський, збройовий майстер, контролер контрольно-пропускного пункту, музикант, оператори: стрільбища, служби «102» – 1 700 грн). Така пропорція є неадекватною і не відповідає практиці країн Організації економічного співробітництва та розвитку (там співвідношення між найнижчою і найвищою зарплатою становить від 1:8 до 1:12). Аналогічне до пропонованого співвідношення 1:7 було закладено у Законі України «Про державну службу» до внесення змін Законом України № 117-IX від 19 вересня 2019 року. Саме таке співвідношення було визнано адекватним у звіті SIGMA «Принципи державного управління. Україна» (червень 2018 року).

Законопроєкт № 6506-2 є альтернативним до основного проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 94 Закону України “Про Національну поліцію” щодо збільшення грошового забезпечення поліцейських» (реєстр. № 6506 від 05.01.2022).

Головною відмінністю Законопроєкту № 6506-2 від основного Законопроєкту № 6506 є те, що основним не встановлюється жодних *гарантованих мінімальних розмірів як грошового забезпечення поліцейських, так і його складових*, а Законопроєктом № 6506-2 закріплюється *мінімальна гарантія розміру місячного грошового забезпечення поліцейського*.

Встановлення мінімальних гарантій є звичайно ж більш позитивним, враховуючи мету Законопроєкту № 6506-2, а саме: залучення до кадрового складу поліції

кваліфікованого персоналу, забезпечення мотивації до роботи та належної компенсації за фізичні та інтелектуальні затрати працівників поліції. Законопроектом № 6506-2 також пропонується закріпити правило, згідно з яким найбільший розмір посадового окладу в схемі посадових окладів поліцейських становить не більше семи розмірів найменшого посадового окладу в схемі посадових окладів поліцейських, що також є його відмінною рисою від Законопроекту № 6506.

У Законопроекті № 6506-2 закріплено мінімальні гарантії розміру місячного грошового забезпечення поліцейського, а грошове забезпечення курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, залишено без уваги.

Враховуючи, що сьогодні грошове забезпечення курсантів складається з посадового окладу і залежно від їх категорії становить від 172 грн до 317 грн. (Постанова Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11 листопада 2015 року № 988), **вважаємо за потрібне врегулювати питання підвищення посадового окладу та закріплення мінімальних гарантії розміру місячного грошового забезпечення курсанта закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, а також на законодавчому рівні пропонуємо закріпити збільшення на тарифний коефіцієнт посадових окладів курсантів із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та курсантів за відмінне навчання або отримання відповідної кількості балів за шкалою ECTS за результатами екзаменаційної сесії.**

Також вважаємо, що реалізація Законопроекту № 6506-2 потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету на збільшення грошового забезпечення поліцейських.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 27 Бюджетного кодексу України та ст. 91 Регламенту Верховної Ради України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкту права законодавчої ініціативи належить надати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) та пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету, проте відповідні матеріали в супровідних документах до Законопроекту № 6506-2 відсутні. Таким чином, на нашу думку, **потрібне обґрунтування масштабів впливу на державний бюджет аналізованого Законопроекту та визначення можливості застосування його положень у практичній діяльності.**

Потребує перегляду законодавча позиція, сформульована в пункті п. 5 ч. 3 ст. 94 Законопроекту № 6506-2, за якою визначено грошове забезпечення поліцейських та зазначено, що:

«... доплати за науковий ступінь та/або вчене звання (якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню)». Уточнення щодо слів *«якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню»*, на наш погляд, є некоректною і зайвою в Законопроекті, з таких причин.

По-перше, це формулювання дублює положення п. 9 наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських» від 6 квітня 2016 року № 260, яке здебільшого зорієнтований на працівників поліції практичних підрозділів.

По-друге, доплата за науковий ступінь та вчене звання поширюється на всіх працівників поліції, зокрема й на працівників поліції, відкомандированих (відряджених) до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. У зв'язку з чим це питання потребує більш ґрунтовного підходу та детального аналізу.

Так, відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та

здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських» передбачено встановлення доплат за науковий ступінь кандидата наук (освітній і водночас перший науковий ступінь доктора філософії) – у розмірі 5 відсотків посадового окладу; за науковий ступінь доктора наук (другий науковий ступінь) – у розмірі 10 відсотків посадового окладу. Поліцейським, які мають учене звання доцента (старший науковий співробітник), виплачується доплата в розмірі 5 відсотків, а тим, хто має учене звання професора, – у розмірі 10 відсотків посадового окладу.

Водночас основним нормативно-правовим актом, яким встановлено доплати за науковий ступінь та вчене звання та передбачено гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам закладів вищої освіти, зокрема щодо матеріально-фінансового забезпечення, є Закон України «Про вищу освіту».

Частиною 2 ст. 59 Закону України «Про вищу освіту» встановлені такі розміри доплати: за науковий ступінь доктора філософії та доктора наук – у розмірах 15 та 25 відсотків посадового окладу, за вчене звання доцента і старшого дослідника – 25 відсотків посадового окладу, професора – 33 відсотки посадового окладу.

Згідно з п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» «вищий військовий навчальний заклад (заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання) – це заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції...».

Водночас спеціальним законодавством, яким є Порядок та умови виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, передбачено встановлення граничних розмірів надбавок, що підлягають нарахуванню та виплаті працівникам поліції та не можуть застосовуватися щодо науково-педагогічних працівників, які проходять службу у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання.

Окрім цього, нормою ч. 4 ст. 94 Законопроекту № 6506-2 визначено, що поліцейські, відряджені до інших органів державної влади, установ, організацій та прикомандировані, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», отримують грошове забезпечення, враховуючи посадовий оклад за посадою, яку вони обіймають в органі, установі чи організації, до якої вони відряджені, а також інші види грошового забезпечення, визначені Законом України «Про Національну поліцію».

З огляду на вищевикладене, з метою уникнення неоднозначного застосування на практиці визначених положень та усунення правової колізії щодо доплат за науковий ступінь та вчене звання поліцейським, вважаємо, що **сьогодні існує нагальна потреба унормування та приведення норм, встановлених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 6 квітня 2016 року № 260, яким затверджено Порядок та умови виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, у відповідність до вимог чинного Закону України «Про вищу освіту» та встановити поліцейським, які відряджені до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання такі розміри доплати: за науковий ступінь доктора філософії та доктора наук – у розмірах 15 та 25 відсотків посадового окладу, за вчене звання доцента і старшого дослідника – 25 відсотків посадового окладу, професора – 33 відсотки посадового окладу.**

Висновки

Вважаємо, що проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 94 Закону України “Про Національну поліцію” щодо забезпечення гідних умов оплати праці поліцейських» (реєстр. № 6506-2 від 11.01.2022) потребує ґрунтовного доопрацювання з урахуванням висловлених пропозицій та зауважень.